

Izhaja vsak delavnik popoldne

GENE PO POŠTI:

za celo leto K 144—
za pol leta K 72—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10—

NOVIČAS

Uredništvo in upravnništvo v Kopitarjevi ulici št. 6 — Telefon uredništva št. 50 — Telefon upravnništva št. 328

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 36—
za en mesec K 12—**DELA VSKI LIST**

POSAMEZNA ŠTEVILKA 80 VIN

Pred mobilizacijo?**Radi dogodkov na albanski in mažarski meji.**

Belgrad, 5. oktobra. (Izvirno.) V sled dogodkov na albanski in mažarski meji se je večer vršila v vojnem ministrstvu seja glavnega generalnega štaba. Prisostvovali so vojni minister in vsi člani generalnega štaba in so razpravljali o ukrepih, ki naj se podvzamejo za obrambo našega ozemlja. Sklenjeno je bilo, da se v slučaju potrebe odredi mobilizacija, za sedaj pa se odpošljejo ojačenja.

Belgrad, 5. oktobra. (Izvirno.) Ker se vsled napada albanskih čet nahajamo z Albanijo v fiktivnem vojnem stanju, je v parlamentarnih krogih pričelo govoriti o takojšnjem sklicanju parlamenta, ki mora glasom ustave za časa vojne stalno zborovati. Socialnodemokratski klub je tozadevno zahtevo že vložil na predsedništvo narodne skupščine.

Belgrad, 5. oktobra. (Izvirno.) Na večerji seji ministrskega sveta je poročal vojni minister Zečević o napadih Arnavtov, ki so na mnogih mestih prešli mejo, vdrlji na naše ozemlje, kjer so se med njimi in našimi obmejnimi četami vršile bitke. Od ujetih Albancev se doznava, da tiransko vladajo podpira Italija z municijo, oblekami in se v Tirani nahajajo mnogi italijanski častniki. Ker istočasno tudi Mažari zbirajo na naši severni meji močne vojaške oddelke, je skoraj gotovo, da delata albanska in mažarska vlada sporazumno po navodilih Italije. Ministrski svet je sprejel predlog vojnega ministra, da se odpošljejo na mejo ojačenja. Glede mobilizacije in vpoklica gotovih letnikov se še ni sklenilo ničesar definitivnega.

Protič potuje.

Belgrad, 5. oktobra. (Izv.) Protič od potuje danes ali jutri z dr. Ivaničem v Zagreb, nato pa v Bečkerek in druga mesta v Vojvodini. Potoval bo obrog osem dni, na kar se vrne v Belgrad, kjer 15. t. m. izide, kakor znano, njegov list »Radikal«. Kakor se doznava, Protič upa, da bo Hrvatski blok izbral situacijo, da doseže dosego svoje zahteve.

I. K.—č.

Amerika uči.

Star pregovor pravi: Besede mičejo, zgledi vlečejo. To je resnica, ki je dragocena zlasti tedaj, kadar gre za velike, splošno koristne stvari. Med te pa moramo nedvomno šteti protialkoholno misel. Koliko lepega, pretresljivega in prepričevalnega se je o tem že tudi pri nas pisalo in govorilo, toda brez posebnega željenega uspeha. Pač smo dosegli prve rahle omehčavitve pijančevanja od zgoraj dol, po šolah je nekaj antialkoholnega prizadevanja, to je v praktičnem življenju zavzema alkohol še vedno isto mesto neomejene oblasti in časti, kakor jo je zavzemal kdaj prej. Tu nam more poslužiti zgled, ki ga nam dajejo Severnoameriške Združene države.

Ta mogočna in ponosna država, ki stoji danes v svoji mladostni sili na čelu civiliziranega sveta, je z dne 16. januarja 1920 končno veljavno na celim svojem ozemlju uveljavila zakon, ki pravi kratko: »...izdelovanje, prodaja ali prevoz alkoholnih pijač, kakor tudi njihov uvoz in izvoz so prepovedani.« Od tega dne se ta zakon najstrožje izvršuje. Posebnemu drž. komisariju je poverjena naloga, da nadzoruje in ureja izvrševanje zakona. Združene države so danes dejansko »suhe«.

Kakšni so uspehi protialkoholne potave v tej ogromni državi, v kateri je prej zlasti delavstvo prištevvalo alkohol med nepogrešljive življenjske potrebe? Preiskovalna komisija založniške družbe Curtis sestavljena iz nepristranskih trgovskih strokovnjakov, je zbrala in objavila — poleg mnogih drugih — ta-le dejstva:

1. Vsled prepovedi se je zaprla 16.000 malih krčm (salonov); ti lokali so se nemudoma oddali drugim obrtom, ki prej niso mogli dobiti prostora. Učinek te izpremembe opisuje neki trgovec iz Seattle (država Washington) tako-le: »Deli glavnih cest, ki so bili prej pozorišča neredov, so postali važna trgovska središča, stranske ceste, po katerih so se prej potikali potepuhi, so sedaj torišča obrti in trgovin«.

Belgrad, 5. oktobra. (Izvirno.) Vojni minister Zečević in Pribičević sta konferirala o načinu zavarovanja naših mej in je bilo sklenjeno, da se takoj odpošljejo mnogi vojaški oddelki na albansko in mažarsko mejo.

Rim, 3. okt. Agenzia Stefani poroča: Listi objavljajo noto, ki jo je sporočilo jugoslovansko poslanstvo in v kateri naznanja belgrajska vlada, da mora vsled tega, ker tiranska vlada mobilizira in zbira čete ob jugoslovanski meji in krši demarkacijsko črto, ojačiti posadke ob albanski meji, da prepreči iznenadenja. »Tribuna« pravi, da je ta nota neverjetna in da zbuja začudenje in jo označuje kot izredno resno. Po njenem mnenju mora Jugoslavija zasesti severna albanska pristanišča. List izraža upanje, da je zunanji minister Della Torretta v razgovoru z jugoslovanskim poslanikom nastopil energično in mu pojasnil, da italijansko javno mnenje ne more dopustiti napada zoper neodvisnost Albanije. — »Epoca« piše, da je nastopanje Jugoslavije, ki namerava ustvariti fait accompli, žalitev zveze narodov in vseh držav, ki ji pripadajo.

Budimpešta, 4. oktobra. Po vesteh iz Skoplja je končana albanska mobilizacija ter se pričakuje v nekaj dneh splošna ofenziva. Poveljnik jugoslovanske vojske na južni fronti javlja, da postajajo albanski napadi vedno hujši in da dobivajo Albanci vedno večja ojačenja. Albanci uporabljajo močno topništvo.

ne. — Prehod gostilniških uslužbencev v druge pridobitne stroke se je izvršil brez vseh ovir.

2. Zemljišča in zgradbe, kjer se je prej proizvajal alkohol, so se uporabile za druge koristne industrije: za izdelovanje sirupa, konzerv in slaščic, za mline, za izdelovanje žitnih olj in krmil; druge pivarne so se izpremenile v tovarne za čevlje, kartonažnih izdelkov, pletenin, vžgalice itd. Kadar bodo vsa ta nova podjetja v polnem obratu, bodo zaposljevala 8—10krat več ljudi nego prvotna alkoholna podjetja in plače delavstva bodo istotako za 8—10krat višje nego so bile plače pivovarniških in podobnih delavcev.

3. Zita, sadje in hmelj, ki so se prej rabila za izdelavo alkoholnih pijač, se sedaj porabljajo za živila; njihova cena ni padla, ampak poskočila. Posebno za grozdje se plačujejo sedaj tako visoke cene, kakor še nikdar prej.

4. Denar, ki so ga prej izdajali ljudje za alkoholne pijače, poteka sedaj po čisto drugih strugah. Trgovina z manufakturo, jesivinami in drugimi življenjskimi potrebščinami se je vidno razvečela, a družine delavnih stanov hodijo lepše oblečene in se dobro hranijo. Časopisi in knjige imajo sedaj vedno več kupovalcev — namesto v gostilni za kozarcem sede ljudje doma in čitajo. Hranilne vloge v denarnih zavodih so se skoraj podvojile. — Slaba in cena prenočevališča, ki so bila prej prenapolnjena, ostajajo sedaj prazna — ljudje se ne zadovoljujejo več s takimi revnimi razmerami in stanujejo le po dostojnih stanovanjih. V newyorški ubožnici, kjer je mesta za 900 ljudi, imajo komaj še 60—100 oskrbovancev. Potepuhov ni več najti.

5. Podpredsednik livarskih podjetništev v Auburne, S. Z. Nickolls, je izjavil: »Pri nas ni več ljudi, ki bi jemali plačo naprej, kakor je bilo prej v navadi; ljudje delajo vztrajneje in se počutijo mnogo boljše. Po praznikih manjka le malo delavcev; v njihovih družinah so se razmere očitno izboljšale. — Uradnik kalifornijske ladijske unije je izjavil, da je alkoholna prepoved blagoslov za delo. V Montani je 6000 delavcev glasovalo za prepoved. Organizacija državnega delavstva v Jowi je izjavila, da je prepoved blagodat za organizirane delavke in delavce. Podobne izjave so podale mnoge druge delavske organizacije.

6. Ljudsko zdravje se je visoko dvignilo. Anglež Jone Freiser, ki je prepotoval Združene države, poroča: »Opazil sem, kako zdravo je ljudstvo, kako čvrsti mošje in žene in kako polni življenja otroci«.

Zdravje angleškega ljudstva se z onim v Združenih državah ne dá primerjati. Od kar sem se vrnil, me pretresa pogled na naše revne, blede, borne in očitno stradalajoče žene. Nasprotje z Ameriko je jasno vidno. — Bostonski zdravstveni list poroča: L. 1916. je bilo v bostonski mestni bolnišnici 203 smrtnih slučajev vsled zadrževanja z alkoholom, leta 1920. jih je bilo še 24, a v l. 1921. ni bilo doslej nobenega slučaja bolezni delirium tremens vsled alkohola. Splošna blaginja se je v okraju, ki je prej zelo propadal zaradi pijanstva, izredno izboljšala. — Ravnatelj brooklynske trgovske visoke šole je izjavil, da se učinek alkoholne prepovedi pozna njegovim 3000 učencem na evrotem obrazu, skrbni obleki in vsem nastopu. Sploh je alkoholna prepoved, tako je zaključil, največji kulturni korak, ki se je dosegel v zadnjih tisoč letih.

7. Povzdiga npravnosti, padanje zločinov nadkriljuje vsako pričakovanje. V Detroitu so se znižali zločini za 60—70 %, v New-Yorku, New-Hampshire, Massachusetts in drugih državah se ječe tako hitro prazniti, da za več mest, oziroma okrajev vzdržujejo le po en skupen zapor, ostale kaznilnice pa zapirajo in izpreminjajo v šole.

To je nekaj suhih dejstev. Ameriški

narod je po pravici ponosen na to svojo junaško, kulturno postavo prve vrste. Razumemo ga, da s svojimi izvoljenimi zastopniki in zakonitimi oblastmi skrbno čuje nad njo in jo varje pred nakanami njenih sovražnikov. Teh namreč ne manjka. V prvi vrsti so to v svojih interesih prizadeti pivovarnarji. Le-ti so ustanovili močno organizacijo, ki ima namen izpodkopavati prepovedni zakon in delati za njegovo odpravo. V to svrhu podkupuje tisk in ga zalaga s primernimi poročili in vestmi. Njeno delo se razteza tudi na evropske liste.

To je ameriški zgled. Tudi Kanada ima svojo protialkoholno postavo, katero celo bolj hvalijo nego ono Združenih držav, dasi je prva manj strga ko druga. V Evropi je temu zgledu doslej sledila Norveška, ki je pravkar sprejela državni zakon o prepovedi alkohola. Nič ne dvomimo, da ti zgledi prej ali slej polegajo za seboj še druge države — mlade in napredne prej, ostale pozneje. Med katere se uvrsti Jugoslavija? Slovensko krščansko delavstvo, ki si ob vseh prilikah pokazalo toliko občudovanja vrednega idealizma, dvigni zahtevo državnega protialkoholnega boja na svoj ščit v interesu delovnega ljudstva!

Pred demisijo vlade.**Kraljev povratek.**

Belgrad, 5. oktobra. (Izvirno.) Vest, da pride kralj Aleksander v Belgrad še pred sklicanjem skupščine t. j. pred 20. t. m., je zelo razburila politične kroge, ker je s tem v zvezi demisija Pašičevega kabineta. Gotovo je, da bo Pašić sestavil vlado s popolnoma drugimi osebami. Demokrati so vsled tega, ker se niso končana pogajanja, zelo v skrbeh, ker se govori, da bo Pašić poskušal pridobiti za vstop v vlado tudi druge parlamentarne klube, ki dosejajo še niso sodelovali v vladi.

Belgrad, 5. oktobra. (Izvirno.) »Balkan« piše, da je politična situacija z ozirom na skorajšnji prihod kralja zelo poostrena, ker je gotovo, da bo Pašić ne glede na to, če bodo pogajanja med demokrati in radikali končana ali ne, podal demisijo. Situacija pa je zelo nepovoljna, ker so se razmerja med posameznimi parlamentarnimi skupami zelo poostрила. Tudi niso glavna zapreka ministrska mesta, temveč leže vzroki izven parlamenta, v strankarskih bojih in interesih izven vlade.

Aretirani jugoslovanski komunisti na Dunaju.

Dunaj, 5. oktobra. (Izvirno.) Dunajska policija je aretirala člana izvršilnega odbora III. internacionale Ilijo Milkovića, ki je imel pri sebi za 100 milijonov avstr. k.

lujega denarja. Tudi Sima Marković, ki je pred nedavnim časom prispel na Dunaj, je aretiran.

Boj za ministrske portfelje.

Belgrad, 5. oktobra. (Izvirno.) Ugleđen član demokratskega kluba je izjavil dopisniku »Jutarnega Lista«, da so kombinacije, da bi bili demokrati pripravljeni zamenjati portfelj notranjega ministra za zunanje ministrstvo, resnične in da so demokrati na to pripravljeni, če pristanejo na to radikale. Pribičević bi v tem slučaju ostal minister prosvete. Dopisnik »Jutarnega Lista« se je nato obrnil za informacije na člana radikalnega kluba, ki je dejal, da je izključeno, da bi Pašić prepustil zunanje ministrstvo demokratom. Pristal bi mogoče na to, da se za pomočnika zunanjega ministra imenuje kak demokrat.

BOJ MED BOLJSEVIKI IN MOHAMEDANCI.

Pariz, 4. okt. Reuterjev urad javlja iz Baku o krvavi bitki med Mohamedanci in sovjetskimi četami. Mohamedanci so šli v boj s turškimi zastavami, ki so imele napis: »Samostojnost ali smrt«. V luki se nahajajoče ruske ladje so obstreljevale mesto. Končno se je boljševikom posrečilo udušiti gibanje, vendar pa se pričakuje, da se bodo začeli pogajati z Mohamedanci.

RUMUNIJA.

Bukarešta, 5. oktobra. (Izvirno.) Rumunska vlada se nahaja v krizi, ker se je dosedanja koalicija razšla in so stranke prešle v oster medsebojen boj. Novo vlado bo najbrže sestavil Brătianu.

Skopuh.

Spisal Henrik Conscience — prevel M. J. (Dalje.)

»No, jaz ga poznam. Dolgo časa je bival v mojem rojstnem kraju. Tis je napravil vse premoženje svojih starišev in je pripravil svojega očeta ob življenje, tako ga je mučil. Ker je bil precej učen, je postal kasneje nekaj upravitelj in tako je dobil dostop v samostanski dvorec. Tam pa je takoj spoznal, da se bo dalo imenitno goljufati in vladati. Ta nekdanji zapravilvec in hudobnež se je istočasno delal skopuha, zmerneža in se na videz skrbi polno zavzemal za vašega strica. In veste li zakaj? Da bi moj in toliko drugih potrebnih dedičev del oropal. Mogoče tudi — toda ne, vaš stric vas vse preveč ljubi.«

Cecilija je stala s sklonjeno glavo in zrla pred se. V tiem samopozabljenju je pretehtavala čudna Kaetina razkritja. Ta pa je nadaljevala:

»Toda ne bojte se ničesar, ljuba deva; marsikdo ima včasih več poguma in ra-

zuma za druge kot zase. Tis predobro ve, da mu zna uboga Kaet nekoč še prekrizati račune. Poleg tega ste vi edina potomka vašega rodu in neposredna naslednica, saj je bil vaš oče pravi brat starega Jana. Kasneje bom še obširneje povedala o tem; za sedaj vas pa le svarim pred zvitim in hudobnim Tisom. Že predolgo vas tu na mrazu zadržujem. Jaz grem domov, da bom svoje otročičke polotala z veselimi novicami in molila z njimi vred za vas.«

Cecilija je povzdignila glavo, prišla prosjakinja za roko in jo vprašala: »Kaet, ali hočete storiti nekaj zame? Toda morate mi zagotovo obljubiti in izpolniti.«

»Z veseljem, deklica!«

»No dobro, ne molite zame, temveč za mojega starega strica. Toda ne boste li pozabili?«

»Ne, gotovo ne!«

»Ostanite tedaj zdrava do jutri!«

Med vročim posvajanjem je odšla nesrečna vdova po stranski poti, a se je še parkrat ozrla za Cecilijo, ki je hitela domov. Globoko prevzeta je rekla uboga mati svoji hčerki:

Politični dogodki.

+ Nesrečnega Ivana Brenceta so zadnje dni zopet začeli izrabljati demokrati po svojih glasilih. Iz člankov in notic liberalnega časopisa o tej zadevi jasno zveni ne sočutje s pokojnim Ivanom Brencetom, pač pa divje osebno sovraštvo proti dr. Peganu in tudi proti ljudski stranki. Gospodje demokrati bi se sicer čisto lahko prepričali o resnici, ko bi se hoteli, tega pa ne store, ker jim ni mar ne Brenceta ne resnice, pač pa jim je mar njihovo divje sovraštvo. Lahko pa rečemo, da to podlo gonjo danes velika večina razsodnih ljudi v Ljubljani ostro obsaja. Da dobi javnost enkrat vpogled v to zadevo, ugotavljamo na podlagi aktov sledeče: 1. Dr. Peganu se očita, da je pri nekom razgovoru s stotnikom avditorjem Julusom, ki je vodil razpravo proti Brencetu, omenil, da on o Brencetu še več ve kot to, kar je v aktih. (Dr. Pegan z vso odločnostjo prereka, da bi bil to ali kaj sličnega govoril.) 2. Stotnik avditor Julus, edina priča, ki dr. Pegana obremenjuje, je pa v svoji izpovedbi priznal, da je bil Brencet soglasno, torej tudi z Julusovim glasom na smrt obsojen. Zaradi tega glasovanja je Julus gotovo za demokrate klasična priča. 3. Kljub temu je pa avditor Julus prav odločno izpovedal, da je bila obsodba Brencetova sklenjena stvar, še predno je dr. Pegan z njim govoril, da torej razgovor z dr. Peganom nanj ni vplival, da bi bil drugače glasoval, kot je. 4. Isti stotnik avditor Julus je pod prisego izpovedal, da dr. Pegan tega, kar je o Brencetu proti njemu omenil, ni govoril iz zlega namena, ampak da mu je to le nekako ušlo. 5. Dve priči (sorodniki Brencetovi) sta enako pod prisego izpovedali, da dr. Pegan zastopstva Brencetovega niti nikdar prevzel. 6. Končno sledi iz izpovedbe ene priče, da dr. Pegan o Brencetu in njegovi aferi do tistega dne, ko je z Julusom govoril, ni ničesar vedel in mu je bila ta oseba popolnoma neznana. Kdor primerja te ugotovitve iz spisov in iz zapriseženih izpovedb priči, s pisanjem demokratskih listov, lahko vidi vso moralno propadlost tega rodu. Posebej se moramo čuditi državnim oblastim, kako je mogla prezeleti, da eden izmed listov pozivlje sokole in dobrovoljce naravnost na poboj proti dr. Peganu. — Najsi sodi kdo o dr. Peganu tako ali drugače, najsibo liberalci, klerikaleci ali socialisti, če je le pošten, ta gonja, ki izvira iz tako neplemenitih nagibov, se mu mora studiti!

+ Povest o Judežu. »Slov. Narod«, ki je porabil prenos Brencetovih ostankov za derviško hujskanje proti političnim nasprotnikom, se je spomnil tudi orožnika, ki je bil denunciral Brenceta in s tem povzročil njegovo nesrečo. »Narod« je povedal, da služi ta orožnik nekje na Dolenjskem kot hranilnični uradnik ter vprašal, da-li dela tam ta Judež pokoro za svoj vnebovpijoči greh. Na to vprašanje odgovarja današnja »Jugoslavija« tako-le: »Mi lahko »Slov. Narod« čisto točno povemo, kje in kako dela Judež svojo pokoro. Uslužben je kot tajnik pri posojilnici v Moravčah in ker sta tam dve posojilnici (demokratska in klerikalna), povemo še, da je uslužben pri demokratski. Službo so mu preskrbeli moravški demokrati, dasi so vedeli, kakšen

»Micika, prošlo noč se ti je sanjalo o angelčku. Glej, ta je angelj!... In oni hudobni Tis v dvorcu je satan!... Stopaj hitreje, da bova preje doma.«

III.

Cecilija je odprla vrata svojega doma in vstopila. Nikogar ni bilo v sobi. Ledena samota tega kraja je še vseeno vplivala na deklico, čeprav je bila ona tega navajena. Z dolgim pogledom je pregledala vso sobo in motrila pajčevine po stenah. Po njenem obrazu se je razlil izraz bolesti ali pa sočutja in v mislih zatopljen je stala nekaj časa sredi sobe. Gotovo se je njen duh pečal s primerjanjem bivališča uboge matere Ann, ki izraža zadovoljstvo, vero in ljubezen — s to mrtvaško tišino, v kateri se je zdaj nahajala. Kmalu pa se je vsedla k ognjišču in zrla nemirno v pepel. Nekateri glasovi, ki so ji ušli med tem premišljevanjem, so pričali, da deklica še vedno razglablja Kaetino pripovedovanje.

Komaj je sedela tu par trenutkov, ko se je za njo pri polodprtih vratih sosednje sobe prikazala glava moža in komaj je ta opazil deklico, se je na njegovem obrazu pojavil čisto poseben izraz. Njegove sive oči so se bliskale v posebnem veselju in govorile o zviti hudobnosti, njegova velika usta, potegnjena v zasmehljiv nasmeh, pa so drhtela v zmagoslavljnem pozeju.

Mož je kmalu izginil, a se je takoj spet vrnil, nesoč tri velike kose šote in kup trsak. Zdal pa je bil njegov izraz mehkejši in miloben in tako priprosto ter dobrosrčno, kot je sploh mogel biti.

»Dober dan, Cecilija,« je rekel ljubeznivo. »Kaj ne, mrzlo je. Vzemij svoje noge iz pepela in zakurij bom, da bo v sobi toplo.«

greh nosi Judež na svoji duši. Poleg tega je on sedaj vpliven funkcionar (tajnik, blagajnik, odbornik itd.) pri raznih demokratskih organizacijah. Čedna služba pri demokratih, prosto stanovanje v demokratskem »Zadružnem domu«, lepa orožniška penzija in ugodno socialno stališče, to je pokora Judeža za svoje Judežvo delo. — Tako je tudi tu prišlo na dan, da je garjev tisti, ki se najbolj praska. Rado vedni smo, če bo »Narod« z gornjim odgovorom postregel svojim čitateljem.

+ Črna in bela roka. Iz Belgrada poročajo, da se je 3. t. m. tam vršil letni občni zbor »Rdečega križa«. Ker pa je na občni zbor došla večina republikancev in črnorokcev, je policija zborovanje razglašala. Premoženje društva znaša 54 milijonov dinarjev ali 216 milijonov kron. Tega se hočeta polastiti bela in črna roka.

+ Zahteva zagovornikov aretiranih komunistov. Branitelji zaprtih komunističnih poslancev so vložili na sodišče zahtevo, naj se obdolženci postavijo pred sodišče, ker dosedanje postopanje nasprotuje jasnim določilom ustave.

+ Razorožitev Nemčije. Iz Pariza poročajo, da je ententa pripravljena, odpraviti tudi vojaške sankcije ali odredbe na Nemškem, ako Nemčija odkritosrčno izvrši razorožitev in razpusti tudi razne nacionalistične čete. Ob tej priliki priobčjuje »Prager Tagblatt« uvodnik pod naslovom »S silo do sreče«, v katerem dokazuje, da nekdanja veličina Nemčije ni obstajala v njenem dovršenem militarizmu, ampak v delu njenih učencjakov, v sposobnosti njenih inženirjev, industrijev in trgovcev. Vse, kar so ti s svojim delom pridobili, je stavil militarizem na kocko in igro izgubil. V vsej nesreči — nadaljuje člnakar — je pa bila za Nemčijo ena sreča: razorožitev. In ravno v to srečo jo je treba sedaj še siliti. Kadar se enkrat glave v Nemčiji ohladi, ne bodo odlašali s popolno razorožitvijo, da se oproste ententnih vojaških sankcij. Potem bo Nemčija v srečnem položaju, da bo mogla sestaviti proračun, v katerem za morilna orodja in vojaštvo ne bo več mesta. Tem lepim besedam sledi vsekakor zaključni stavek: »Drugod bodo pa Udržali izdajali armadna povelja.« — Dejstvo je: Ali splošna iskrena razorožitev ali pa je vse le malopridna igra močnejših nad slabejšimi.

Dnevni dogodki.

— Cenjene naročnike našega lista tem potom vljudno opozarjamo, naj obnove naročnino v najkrajšem času, ker 15. t. m. ustavimo list vsem onim, ki še nimajo plačane naročnine za mesec september.

— Jubilej monsg. Fr. Bulića. 3. okt. je v Splitu slavil znani učenjak msgr. Fran Bulić 75-letnico svojega rojstva. Ves dan je sprejemal mnogobrojne obiske svojih prijateljev in znancev. Med drugimi darovi so mu izročili tudi lepo plaketo. Prejel je mnogo pismenih in brzojavnih čestitk, med njimi čestitki društva hrvatskih leposlovcev in od arheološkega društva na Dunaju. Odličnemu hrvatskemu učenjaku k njegovemu jubileju naša iskrena voščila!

— Zemljišče za delavske domove. Suhotiški mestni svet je sklenil, da svoje zemljišče v Tavankutu razparcelira in odda po nizki ceni delavcem, da si tam zgrade svoje hišice.

— Brzovlaki na Južni železnici. Obratno ravnanje Južne železnice objavlja glede vpeljave nočnih brzovlakov na progi Dunaj—Trst—Zagreb juž. kol.: od 10. okt. bodo vozili dnevno na progi Dunaj—Trst v zvezi z Zidanega mostu v Zagreb (južni kol.) D-brzovlaki po sledečem voznem redu: odhod z Dunaja 19.20, Gradca 0.21. Prihod Maribor gl. kol. 1.35, odhod Maribor gl. kol. 2. Prihod Zagreb juž. kol. 5.39, prihod v Ljubljano 5.03. Odhod iz Ljubljane 5.27, prihod Trst 9.35. V obratni smeri odhod iz Trsta 19.45, prihod v Ljubljano gl. kol. 0.05. Odhod iz Ljubljane gl. kol. 0.40. Odhod iz Zagreba juž. kol. 0.02. Prihod Maribor gl. kol. 3.50, odhod iz Maribora gl. kol. 4.21. Odhod Gradec 5.45, prihod Dunaj 10.55. Prvikrat vozi imenovani brzovlak v smeri Dunaj—Trst—Zagreb j. kol. v ponedeljek, dne 10. oktobra. — V obratni smeri prvikrat iz Trsta v torek, 11. oktobra in prvikrat iz Zagreba juž. kol. v sredo, 12. oktobra. Ima I., II. in III. razred in en spalni voz na progi Dunaj—Trst, in en spalni voz Dunaj—Zagreb (juž. kol.).

— Nov izum v tiskarstvu. Sergije Baltić v Sarajevu je iznašel novo vrsto predalov za ročni stavek, v katerem so črke razvrščene tako, da se stavi za 80% lažje in hitreje nego s sedanjimi. Baltić je odšel v Belgrad, da svoj izum zavaruje s patentom.

— Brzojavne in telefonske pristojbine v inozemskem prometu v razmerju 1 frank = 6 dinarjev = 24 kron. S 1. oktobrom t. l. je kot enakovrednost franku določenih šest dinarjev ali štiriindvajset kron. Od tega dne naprej je torej plačevati pri vseh inozemskih brzojavnih in telefonskih pristojbinah za vsak frank ali del franka šestkratni znesek v dinarski

oziroma štiriindvajsetkratni znesek v kronski veljavi. — Brzojavne pristojbine v »Pristojbeniku za inozemstvo« (Služb. list 18, 1921) bo od 1. oktobra t. l. naprej treba pomnožiti s 24, da dobimo pristojbino v kronski veljavi. Pristojbina za Avstrijo, Italijo in Mažarsko je torej 18 cent. = 1.08 din. = 4.32 K, za Češkoslovaško in Nemčijo 15. cent. = 1.50 din. = 6 kron od besede itd. — Telefonski pogovori: Ljubljana—Praga 3.50 fr. = 21 din. = 84 K; Maribor—Graz, Ptuj—Graz 2 fr. = 12 din. = 48 kron; Celje—Graz, Zidani most—Graz 3 fr. = 18 din. = 72 kron; Ljubljana—Graz, Maribor—Wien, Zidani most—Wien, Celje—Wien, Ptuj—Wien 5 fr. = 30 din. = 120 kron; Ljubljana—Wien 6 fr. = 36 din. = 144 kron za enoto pogovora.

— Nova draginja — nove zahteve po zvišanju plač. Med zasebnimi nameščenci na Hrvatskem se je spričo nove draginje začela akcija za zvišanje plač. Zahtevajo se 30—40 odstotne draginjske doklade, ki se stopnjujejo od zgoraj navzdol: čim nižja je plača, tem višja mora biti doklada. Zveza zasebnih nameščencev sklicuje za 7. t. m. javno zborovanje.

— Telefonski promet s Češkoslovaško. Po dogovoru, sklenjenem med Češkoslovaško in Jugoslavijo, znaša telefonski pogovor v prvem pasu 14.50 dinarjev, v drugem 13.50 dinarjev. Za sedaj je dovoljen telefonski promet s Češkoslovaško samo med postajama Ljubljana in Zagreb. Ko bodo dovršena dela na telefonski progi, ki vodi preko Mažarske, bodo dovoljeni telefonski razgovori tudi med Belgradom in češkoslovaškimi telefonskimi postajami.

— Novi češkoslovaški kazenski zakonik. Češkoslovaško justično ministrstvo je objavilo načrt novega kazenskega zakonika, o katerem prizna celo »Prager Tagblatt«, da se more primerjati z najboljšimi deli te vrste in da je v čast državi. Zakon preveča človečnost in je prost policijskega duha in maščevalnosti. Izmed najznačilnejših novosti v novem kazenskem zakonu navajamo: Za krivce, ki jih z denarno globo ni mogoče neposredno zadeti, je določeno prisilno delo. Smrtne kazni novi zakon ne pozna, razen za slučaj, da zločinec, ki je že obsojen na dosmrtno ječo, izvrši nov zločin, za katerega je določena dosmrtna ječa. Poostritve ječe s temnico novi zakon ne pozna. Zločinci, ki se zaradi nerazsodnosti oprostijo, se spravijo v posebne zavode za umobolne kaznjence. Ako kdo izvrši kak zločin v pijanosti, se obsodi, da ne sme 6 mesecev do 3 let obiskati nobenega javnega lokala, v katerih se točijo alkoholne pijače. Po vseh kaznilnicah se uvedejo posebna kaznilniška sodišča, ki razsojajo o disciplinarnih prestopkih kaznjencev; kaznjence ima pravico do zagovornika. Po vseh kaznilnicah morata biti med uradništvom najmanj po en pedagog in en zdravnik. Velikega socialnega pomena je nadaljna določba, da mora kaznilniški nadzorstveni svet za vsakega kaznjence, ki dosluži svojo kazn, preskrbeti primeren zasluzek, tako da je kaznjence ob izstopu iz kaznilnice takoj preskrbljen. Kjer ni bilo mogoče pravočasno preskrbeti za delo, sme kaznjence na lastno željo ostati še nekaj časa — največ pa 14 dni — v zavodu, da mu nadzorstveni svet v tem času dobi službo oziroma delo. — Že iz teh kratkih podatkov se vidi, na kako visoko stopnjo človečnosti se je postavil sestavljalec češkoslovaškega kazenskega zakona. Sestavljalec bodočega jugoslovanskega zakona tega primera ne bodo smeli prezreti.

Ljubljanski dogodki.

Ij Odborova seja Jugoslov. Stirokovne Zveze se vrši jutri v četrtek ob pol 7. uri zvečer (ne nočoj) v prostorih Konsuma na Kongresnem trgu. Odborniki, pridite vsi! — Načelnik.

Ij Izjavljam, da »Josip Kremen« ni dr. Andrej Gosar, ampak sem jaz: Josip Kremen. Sicer je pa oseba pri razmotrivanju načelnih vprašanj postranska stvar. Toliko v vednost svojim čestitim političnim nasprotnikom krog »Jutra«. O trgu »Tabor« se je pisalo mnogo in se še bo. Le mirno kri! — Josip Kremen. — Ljubljana, 5. oktobra 1921. — (Op. uredništva: S članki Jos. Kremen nima posl. dr. Gosar nobene zveze. Kar napiše posl. dr. Gosar v našem listu, napiše vselej s svojim podpisom. Če »Jutra« članki Josipa Kremen niso po gođu, je to znamenje, da zadevajo v živo. Radi tega pa »Jutra« še nima pravice napadati drugo osebo, ki mu je neljuba. Članki o stanovanjskem vprašanju v Ljubljani so bili pisani stvarno, vsled česar naj bi njihovo vsebino izpodbijalo »Jutra« le s stvarnimi razlogi. Če pa je »Jutra« zmanjkalo teh, naj bi molčalo.)

Ij Za razširjenje ljubljanske bolnice. Vlada je sklenila, da kupi v svrhu razširjenja ljubljanske bolnice od Kranjske hranilnice posestvo na Stari poti z vsemi poslopji in premočninami. Kupnina 18 milijonov kron se plača v devetih letnih obrokih. Bolnica se bo znatno razširila in izpolnila z ginekološkim oddelkom in moderno porodnišnico.

Ij Le ven z živili! Minister za poljedelstvo je odredil, da se sme izvažati meso v Italijo preko Rakeka tudi z avtomobili. Le ven z živili — državljani naj stradajo še bolj nego doslej, potem jih bo lažje krotiti. Ta politika se je doslej pri nas še vselej obnesla, enkrat bi znala pa le izpodleteti.

Ij Pri železniškem prelazu na Dunajski cesti. Izvošček Avgustin Pollick je nameraval dne 8. avgusta iti čez železniški prelaz na Dunajski cesti, ko mu je kretnik južne železnice pred nosom zaprl železniški prelaz. To je Pollicka tako razjezilo, da je kričal na kretnika: »Prokleti cigan, osel, kaj ravno zdaj moraš zapreti, ko jaz pridem!« — Na dežel. sodišču so prisodili Pollicku dva dni strogega zapora, poostrenega z enim postom.

Ij Če imaš psa. Vpokojeni sprevodnik drž. železnice Janez G. ima psa, radi katerega je bil že večkrat kaznovan, ker je pes letal brez nagobčnika okoli. Ker je G. G. sodil, da ga je naznanil okoliški policijski nadzornik Stante zato, češ, ker ima piko nanj, je 20. avgusta na Krakovskem nasipu kričal na Stanto: »Vi imate piko na mene, krivično ste me naznanili iz maščevalnosti in spravili v kazen.« Dež. sodišče je prisodilo G. 50 dinarjev denarne globe I. K.—č.

Naša društva.

d Wildgans: Uboštvo. V nedeljo 9. oktobra ob pol 20. uri otvori Ljudski oder s tem znamenitim Wildgansovim delom svojo V. sezijo. Ako je imel doslej Ljudski oder največ prijateljev med delavskim stanom, bo s to igro, ki z brezobzirno odkritostjo slika bedo uradniške družine, pridobil na svojo stran tudi one, ki so iskali doslej utehe le v poklicnem gledališču, v našem ljudskem gledališču pa gledali vedno le cirkus za ljudi brez duše. Da se je naše ljudsko gledališče odločilo vpriporiti to moderno delo, znači, da reflektira tudi na prijateljstvo naše inteligence. Nedelja bo pokazala, v koliko bo smel Ljudski oder na nje sodelovanje računati v bodoče.

d Pozor, posetniki Ljudskega odra! Doslej je bila navada, da je bilo v predprodaji razprodanih vedno le malenkostno število vstopnic. Posledica je bila gnječa in neprijetno prerivanje pri večerni blagajni in navadno pol ure kasnejši začetek predstave. Uprava bo poslej skrbela, da bodo vstopnice vedno že vsaj en teden pred predstavo občinstvu na razpolago v Ljudskem domu. Ker je dalje uprava odredila, da se imajo prirediti predstave vedno točno ob pol 20. uri, prosimo p. n. občinstvo, da si odslej redno oskrbi vstopnice že med tednom v II. nadstropju Ljudskega doma. Tam bo blagajna odprta vsak dan od 8. do 12. ure, od 15. do 17. ure in od 20. do 22. ure (ob tem času v I. nadstr. odnosno v dvorani). Dvorana Ljudskega doma bo v prihodnjih dneh zadobila precej drugačno lice. Na to posebno opozarjamo one, ki imajo vstopnice za galerijo in balkon. Za te je odslej vstop le z Lončarske steze. Po sklepu uprave se morejo stoječ v parteru posluževati samo gospodje, za dame je stojišče na balkonu z vstopom z Lončarske steze. — Uprava Ljudskega odra.

d »Luč«, glasilo Jugoslovanske katoliške dijaške lige. Na sestanku zastopnikov katoliške dijaštva iz Slovenije in Hrvatke se je sklenilo mesto dosedanje »Zore-Luč« izdajati glasilo »Luč«. Enako so se storili važni sklepi, ki bodo odpravili neljube nedostatkne v uredništvu in upravi in ki so spravili preteklo leto mnogo naših c. naročnikov v upravičeno nevoljo. Uprava »Luč« bo enotna s sedežem v Zagrebu, za slovensko plat uredništva pa bo skrbel poseben uredniški odbor pod okriljem Slovenske dijaške zveze. Tako upamo prijatelje našega dijaštva vsestransko zadovoljiti. — Prva številka »Luč« izide že 15. t. m. in se naroča: Uprava »Luč«, Zagreb I. Pošt. pričinac 109.

Kultura.

k Fizika za višje razrede srednjih šol. Spisal Jožef Reisner, profesor v Ljubljani. Druga izpremenjena izdaja ima 422 slik in 1 barvno spektralno karto. Cena vezani knjigi 144 K. — Ta učna knjiga je pravkar izšla v zalogi Jugoslovanske knjigarnice v Ljubljani. Z ozirom na velik obseg, množino klišejev in ilustracij, lično vezavo ima knjiga za današnje razmere jako nizko ceno.

Urednik in odgovorni urednik Franc Kremžar. Izdaja konzorcij »Novega časa«.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Kolesa, pnevmatiko, motocikli
vse dele in opremo priporoča

J. GOREC
LJUBLJANA, Gosposvetska cesta št. 41